

Apmeklētājiem atvērts Cēsu pils dienvidu tornis

Pirmo reizi apmeklētājiem durvis vēris Cēsu pils dienvidu tornis. Par Garo Hermani

sauktais aizsargtornis ir viens no ievērojamākajiem viduslaiku militārās arhitektūras paraugiem Baltijā. Torņa restaurācija uzsākta pagājušā gadsimta 30.gados, taču iesāktos darbus pārtrauca Otrais pasaules karš. Neauglīgi bija arī vēlākie centieni Garo Hermani atjaunot tiktāl, lai to varētu atvērt pils apmeklētājiem. Beidzot, pēc divus gadus ilgas restaurācijas, torni var izpētīt ikviens pils apmeklētājs. Turklāt visos četros torņa virszemes stāvos ir ierīkota multimedijāla ekspozīcija "Dzīve uz pulvermucas".

Izmantojot tehnoloģiju sniegtās iespējas, jaunradītā ekspozīcija apmeklētājus aizraujošā veidā iepazīstina ar torņa vēsturiskajām funkcijām. Vairāk kā simts gadus torņa pagrabtelpa kalpoja kā ieslodzījuma vieta. Šajā cietuma cellē galvenokārt bijuši ieslodzīti Vācu ordeņa Livonijas zemes mestra politiskie pretinieki. Pirmā stāva telpā tagad novietots ekrāns, kurā var sekot līdz pagrabā ieslodzītā ikdienas gaitām. Savukārt projekcijas sistēma pils mūsdienas viesiem ļauj aci pret aci sastapt tās vēsturiskās personas, kas savulaik kā gūstekņi pabijuši torņa pagrabā.

Garā Hermaņa augšstāvos tiek vēstīts par torņa pamatfunkciju - Cēsu pils un tās iedzīvotāju aizsardzības nodrošināšanu. Ceturtajā stāva telpā, īpašā hologrāfiskās projekcijas vitrīnā apskatāmi 16.gadsimta ugunsieroči, munīcija, ložu lejamās veidnes un citi atradumi no Cēsu pils bagātīgās arheoloģisko senlietu kolekcijas. Uz torņa trešajā stāvā novietotā Cēsu pils un pilsētas maketa ar projekcijas palīdzību tiek vizualizētas pils aizsardzības spējas 16.gadsimtā. Torņu un aizsargsienu apšaudes laukus noteicis arhitekts Artūrs Lapiņš, un projekcija atspoguļo šī pētījuma rezultātus. Otrā stāva telpā iespējams noskatīties video stāstus, kuros pils sardzes vīri ekspozīcijas viesus iepazīstina ar dažādiem sava aroda aspektiem: ložu liešanu, šaujampulvera pagatavošanu, ieroču pielādēšanu utt.

Projekcijās un ekrānos redzamo vēsturisko personu tēlos iejutušies desmit aktieri: Tāļivaldis Lasmanis, Eduards Johansons, Dainis Gaidelis, Kārlis Tols, Igors Nazarenko, Imants Strads, Dainis Sumišķis, Gatis Gāga, Miķelis Žideļūns un Āris Matesovičs. Ekspozīcijā iekļautos zīmējumus, kas izpildīti viduslaiku kokgriezumu stilistikā, sagatavojuši mākslinieki Gints Rudzītis, Agija Staka un Didzis Upens. Ekspozīcijas "Dzīve uz pulvermucas" izveidi nodrošināja uzņēmumi SIA "DD&M" (telpiskie elementi), SIA "XEL Projekts" (audiovizuālo materiālu izstrāde) un SIA "SOLAVI" (multimediju iekārtas). Ekspozīcijas autori ir cēsnieki Gundars Kalniņš un Elīna Kalniņa.

Cēsu pils Garais Hermanis celts pirms sešiem gadsimtiem kā moderns, ugunsieročiem piemērots aizsardzības tornis. Tā biežajās mūra sienās ierīkotas apmēram 40 šaujamlūkas, bet virs tām - īpaši dūmu novadīšanas kanāli. No 16. gadsimta 30. gadiem, kad veikti plaši torņa pārbūves darbi, līdz mūsu dienām vairākās šaujamlūkās saglabājušies koka paliktņi, uz kuriem pils aizstāvji balstījuši smagos ugunsieroču stobrus. Dienvidu tornis bija Cēsu pils centrālā aizsargbūve, un no tā ārsienā ierīkotajām šaujamlūkām nepieciešamības gadījumā varēja apšaudīt visu pirmās priekšpils teritoriju.

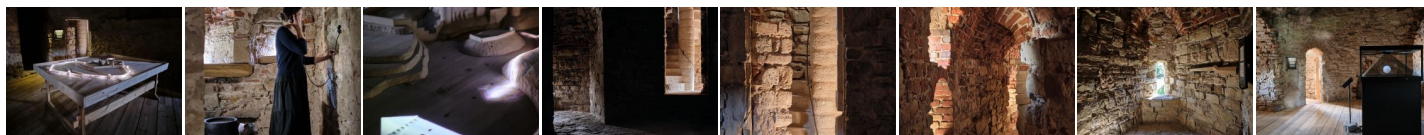
Pagājušā gadsimta 30. gados tornis piedzīvoja vērienīgu restaurāciju. Pateicoties tai,

staltā būve atguva savu sākotnējo augstumu, kas dienvidu pusē pārsniedz 25 metrus. Paturot prātā, ka tornis bijis segts ar augstu konusveida jumtu, ir saprotams, kādēļ tas jau tolaik bija iemantojis nosaukumu "Garais Hermanis". Livonijas pilīs un pilsētu nocietinājumos ar šādu nosaukumu apzīmēja augstākos aizsardzības torņus.

Kādas kultūrvēsturiskas vērtības tornī saglabājušās līdz mūsu dienām? Kas atklājies arheoloģiskās izpētes un restaurācijas darbu laikā? Kāpēc līdz šim tornis bijis slēgts apskatei?

Uz šiem un citiem jautājumiem atbildes rodamas vēsturnieka Gundara Kalniņa videostāstos Cēsu pils YouTube kanālā. Šaujamlūkas un ieroči: https://www.youtube.com/watch?v=a_vq93DKLvU Cietums: <https://www.youtube.com/watch?v=PyKDJIpx15I> Fasāde un apdare: <https://www.youtube.com/watch?v=NI-l7ek5zLw>

Tornis apmeklētājiem būs atvērts līdz oktobrim, un vasaras sezonā to varēs apskatīt arī turpmākajos gados.

Garā Hermaņa restaurācija un ekspozīcijas "Dzīve uz pulvermucas" izveide tiek īstenota Eiropas Savienības fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" specifiskā atbalsta mērķa "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus" sadarbības projektā "Kultūra, vēsture, arhitektūra Gaujas un laika lokos". Cēsu novada pašvaldība projektu īsteno sadarbībā ar Siguldas novada pašvaldību - projekta vadošo partneri. Dienvidu torņa atjaunošanas projekta autors ir restaurācijas arhitekts Artūrs Lapiņš. Būvdarbu realizāciju nodrošināja uzņēmums PS "RERE BŪVE 1", kā galveno darbuzņēmēju piesaistot restaurācijas firmu SIA "AQUA LATVIA". Projekta būvuzraudzību veica SIA "FLAGER".

Cēsu novada pašvaldība projektu īsteno sadarbībā ar Siguldas novada pašvaldību, kas ir projekta vadošais partneris. Kopējais ekspozīcijas finansējums ir 66 494,34 EUR, no tiem ERAF 56 520,19 EUR apmērā, valsts budžeta dotācija 2 493,54 EUR un pašvaldības līdzfinansējums 7 480,61 EUR.

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Reģionālās
attīstības fonds